

SERIA DE AUTOR
ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT
Félix și izvorul
invizibil

Traducere din franceză de
DORU MAREȘ

HUMANITAS
fiction

Cel care privește bine sfârșește prin a vedea.

Proverb african

— Tu nu vezi că maică-ta e moartă?

Unchiul meu mi-a arătat-o pe Mami în fața chiu-vetei, înaltă, dreaptă, prea palidă. Tocmai termina de șters vasele, punând o farfurie în vârful grămezii.

— Moartă? am murmurat.

— Moartă!

Cu vocea lui cavernoasă, unchiul a repetat cuvântul cu atâta violență, încât acesta, mai greu decât un corb, a umplut bucătăria, s-a lovit de mobile, a sărit în pereți, s-a izbit de tavan, după care a fugit pe fereastră pentru a-i ataca pe vecini; gutural, strident, răgușit, sunetul s-a spart în cioburi de ecou în curte.

Liniștea s-a refăcut sub pâlpâitul becului.

Croncănitul nu a atins-o pe Mami, care, absorbită, se apucase de acum să își numere farfuriile. Mi-am mușcat buzele la gândul că suferea o nouă criză de *calculită* – în ultima vreme, de fiecare dată când făcea inventarul, o ținea așa ore în șir.

— Moartă, băiete, moartă. Maică-ta nu mai reacționează la nimic.

— Dar mișcă!

— Te lași păcălit de un detaliu. Mă pricep bine la stârvuri, zeci am observat pe la noi.

— Pe la noi?

— În sat la noi.

— La tine-acasă, vrei să zici! Pentru Mami și pentru mine, acasă e aici!

— La Nașpaville?

— Ba la Miștoville! Locuim în Miștoville!¹

Țipasem. Nu suportam ca unchiul să disprețuiască ceea ce mie-mi umfla orgoliul, Parisul, caracatița căreia îi eram o tentaculă, Parisul, capitala Franței, Parisul, cu bulevardele lui, cu inelele de centură, cu dioxidul de carbon, cu ambuteiajele, manifestațiile, poliștii, grevele lui, cu Palatul Élysée, cu școlile, liceele, șoferii lui care lătrau unii la alții, cu câinii care nu mai lătrau deloc, cu bicicletele perfide, cu arterele centrale, cu acoperișurile cenușii sub care se ascund porumbei gri, pavajul sclipitor, asfaltul moale, magazinele zornăitoare, băcăniile nocturne, gurile de metrou, damfurile furioase ale canalelor, atmosfera de mercur de după ploaie, crepusculele trandafirii de atâta poluare, felinarele portocalii, chefliii, pofticioșii, golanii, bețivii lui. Cât despre Turnul Eiffel, uriașul nostru pașnic, dădaca de oțel care veghea asupra noastră, oricine nu-l onora cum se cuvine comitea un delict, după părerea mea.

Unchiul a ridicat din umeri și a continuat:

— Maică-ta nu aici e născută, ci a văzut lumina zilei la țară. Ah, ce-mi place expresia asta, „a vedea lumina zilei“, absolut potrivită pentru Fatou, care a

1. În original, Mocheville („Orașul urât“) și Belleville („Orașul frumos“), termenul din urmă fiind și numele unui cartier al Parisului. (N. tr.)

alunecat din pântecul mamei ei într-o duminică, pe caniculă. Mi-aduc aminte, eram asudat ca un porc. Tu la ce oră te-ai născut?

— La douăsprezece și jumătate noaptea.

— Exact așa mă gândeam și eu: nu lumina zilei ai văzut-o, ci pe a nopții.

Și-a scărpinat bărbia.

— Unde?

— La spital.

— La spital! La spital, de parcă maică-ta ar fi fost în pericol... La spital, de parcă sarcina ar ține de boală... Infirmiere și doftori, asta ai văzut tu mai întâi, ce păcat! Félix, bietul de tine, stau și mă-ntreb ce-ai putea tu înțelege din ce-nseamnă maică-ta.

Fără să le dau voie, lacrimile mi s-au strecurat printre gene, lucru care m-a exasperat. Destul! Gata cu slăbiciunea! Și așa îmi venea greu să fiu un puști de doisprezece ani, nu era nevoie ca situația să fie înrăutățită devenind un căcăcios care se smiorcăie... Furia mi-a oprit lacrimile și mi-a permis să răspund:

— O ador pe Mami.

Unchiul și-a lăsat palma pe creștetul meu; mi s-a părut că o să-mi facă zob creierul, până când, transpirând parcă din palme și din articulațiile lui noduroase, liniștea a pus din nou stăpânire pe mine.

— Nu mă-ndoiesc, flăcăule. Dar a iubi nu înseamnă și a înțelege. Nu-ți dai seama că maică-ta e pe buza prăpastiei?

— Ba da! De-asta ți-am și scris și te-am rugat să te întorci din Senegal.

— Foarte bine. Să vorbim ca de la bărbat la bărbat.

S-a uitat scrupulos la mine, așezându-mi-se-n față, călare pe scaun.

— Doctorul ce-a spus?

— Că suferă de depresie.

Unchiul Bamba a făcut ochii mari, exclamând:

— Ce mai e și aia? De-asta în Africa n-avem.

— E o boală a amărăciunii. Doctorii folosesc termenul „depresie“ când cineva e dintr-odată copleșit de tristețe, de pe o zi pe alta, fără ca nimic să fie deosebit în afară; lehamitea apasă, inundă și blochează totul.

— Și cu ce se tratează?

— Cu antidepresive.

— Și funcționează?

— Uite și tu rezultatul.

Am privit-o pe Mami, care tocmai se așezase pe taburet – sau mai degrabă se lăsase să cadă –, ca o marionetă abandonată de păpușar, cu trunchiul moale, umerii căzuți, șoldurile relaxate, picioarele întinse, ceafa ca retezată. Nici un fel de energie nu o mai ținea laolaltă pe Mami.

Unchiul Bamba a continuat, în șoaptă:

— Diagnosticul e greșit. Eu garantez că Fatou e moartă. Locuiești împreună cu un zombi al mamei tale.

— Hai, gata!

— Vrei să-ți dovedesc? Cum recunoaștem un mort? În primul rând, nu mai aude.

Unchiul a bătut cu pumnul în masă. Mami nu a schițat nici un gest.

— Maică-ta e surdă ca un lemn.

— Poate că are vreo problemă cu urechile...

— În al doilea rând, morții nu văd nimic, chiar și cu ochii deschiși. În al treilea, privirea îi e goală.

Trebuia să recunosc că ochii lui Mami, la fel de sticloși ca ai unui pește din galantar, nu spuneau mai multe decât ai unui macrou pe patul de gheață.

— În al patrulea rând, morții își schimbă culoarea.

Arătând spre sora lui mai mică, unchiul se referea la tenul ei cândva de culoarea caramelului, care acum era întunecat – cenușiu-verzui. Unchiul a oftat.

— În al cincilea rând, morții nu le dau atenție celorlalți. Nu există nimic mai egoist decât morții, niște antipatici de nu se poate. Pe tine te-ngrijește?

M-am albit și am protestat:

— Gătește, face curat în apartament...

— Din reflex, din obișnuință, ca o găină care continuă să alerge cu capul tăiat.

Cu fruntea-n pământ, eram de acord cu argumentația lui. Și-a continuat enumerarea, ridicând degetul mare de la mâna stângă:

— În al șaselea rând, mortul nu vorbește. Când ai stat de vorbă cu maică-ta?

Din nou mi s-au rostogolit lacrimile pe vârfurile genelor. Deși nu-și încheiase lista, unchiul a renunțat, observându-mi supărarea. Mi-a pus o mână pe genunchi.

— Félix, maică-ta doar pare vie, dar, în realitate, e moartă.

Lacrimile s-au pornit și mai tare, și de data aceasta le-am lăsat să mă doboare. Adio, onoare! Cu-atât mai rău... Mi-era ciudă că cedam, dar asta mă și liniștea: cineva, în sfârșit, împărtășea îngrijorarea care mă apăsa de luni de zile, cineva simțea că-l privește și pe el,

acum nu mai aveam să fiu cuprins de spaimă de unul singur! Fratele lui Mami folosea cuvinte îngrozitoare, dar ele erau mai puțin chinuitoare rostite cu voce tare decât captive în sufletul meu. Da, unchiul avea dreptate: o pierdusem pe Mami, mă părăsise, locuiam cu o străină. Pe unde umbla cea care mă abandonase pe nepusă masă? Îmi era dor de ea... O mai puteam găsi pe undeva? Între două hohote de plâns, am bolborosit:

- Nu putem s-o tratăm?
- Viii se tratează, nu răposații.
- Păi și-atunci?
- Atunci, ce?
- Ce e de făcut?
- Mmm...
- Nimic?
- O înviem!

Unchiul s-a ridicat zvelt, drept, cu pielea lui de smoală și părul de funingine. S-a întins, s-a apropiat de fereastră, a scuipat bucata de tutun de mestecat pe care o molfăise de la desert – numai de n-ar spăla portăreasa pubelele în curte! – și a adulmecat noaptea frecându-și ceafa. Îmi aminteam că, din zisele lui Mami, la ei în sat acest bărbat înalt și uscat era considerat un luptător de neînvins, un cutezător, un înverșunat, soluția-minune în orice nenorocire. Trebuia să am încredere! Și, mai ales, să nu mă las păcălit de aparențe, de alura lui de băiat jovial, după hainele de dandy african, mai ales în seara aceea, în care, pe lângă pantofii carmin cu bot ascuțit din piele de crocodil, arboră un costum cu vestă galben-canar.

S-a întors liniștit spre mine.

— Cunoști pe cineva care învie morții?

— Nu.

— Ok, mi-a-ntors-o flegmatic, mă duc să caut unul.

Unde-ai pus anuarul?

— Anu... ce?

— Anuarul. Cartea aia mare în care sunt trecute numerele de telefon. Cartea galbenă, în care oamenii sunt trecuți după profesii.

— Păi... păi... așa ceva nu mai există!

— Zău?

— Acum ne folosim de internet.

— Ok, nici o problemă, adu-mi, te rog, computerul tău.

Nonșalanța lui m-a scos din fire. Am zbierat:

— Nene, dă-o-n mă-sa! Pe cine să cauți? Un „resuscitator“?

În loc de răspuns, mi-a surâs.

*

Ani și ani, Mami manifestase exact contrariul melancoliei care o adusese acum în stare de imbecilizare. Energică, sclipitoare, curioasă, radioasă, expansivă, ciripea cu voce mătăsoasă, cărnoasă, profundă, care-i îndulcea accentul tropical, se mira, se revolta, se interesa de tot și de toate, râdea de mai toate lucrurile, mă acoperea cu săruturi din zori – când mă trezea, mă masa pe spate – până seara, când îmi povestea pe un ton lacom întâmplările zilei, întrucât, îmi amintea, „trebuie întotdeauna să le povestești înainte să se răcească“.